

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**S. Augustinus, Episcopus in Africa Hipponensis, Veritatis
Evangelico-Catholicæ In Potioribus Fidei Controversiis
Testis Et Confessor, Contra Bellarminum Et Alios
Scriptores Papæos, antiquos pariter & ...**

Reiser, Anton

Francofvrti, 1678

Lib. II. cap. 9. de Missis privatis

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72506](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72506)

lib. 22. de Civ. DEI. cap. 9. *1. 20. contra Faust. cap. 21.* *1. 8. de Civ. Dei, c. 27.*

eas in dubio relinqueret, aliquid tamen tribuere cepit: Hinc dicit, Martyres talia posse à Domino impetrare, & pro patientiâ etiam habere potentiam. Et alibi: Populus Christianus memorias Martyrum religiosâ solemnitate concelebrat ad excitandam imitationem, & ut meritis Eorum conlocietur, atque orationibus adjuvetur. Quod de imitatione dicit, illud ex sententiâ veterum dicit. Alterum de consociatione meritorum, non est illud, quod Pontificii tradunt, Sanctorum merita aliis adplicari; sed merita Patres vocant ipsa bona opera & virtutes sanctorum, quibus præmia reddit Deus: Ut igitur in similibus virtutibus & in Virtutum coronis socii Sanctorum efficiamur, ad hoc dicit prodesse celebrationem certaminum & victoriarum, sed invocato in auxilium & adjuvante DEO, qui ipsos fecit Martyres, ut sunt Augustini verba. Et qualem intelligat consociationem, inde colligi potest, quod alibi dicit, Deum martyres Angelis honore cœlesti sociasse; sicut hoc etiam loco, nos Martyrum meritis, hoc est, Virtutibus esse consociandos. Postremum verò apud Augustinum de adjumento orationum ex illâ ortum est opinione, quam Augustinus reliquit in dubio, sicut jam dictum est. Postremis autem temporibus fabricatus est in dâ Fidei articulus de patrociniis, meritis, intercessionibus, auxiliis, adjumentis & beneficiis Sanctorum, de quo si quis vel parum ambigat saltem, statim anathemati subicitur, & quidem, quod horrendum est, ipsa actio Cœnæ Dominicæ eò detorquetur. sed ex Scripturâ ostenditur non potest, Cœnam Dominicam in hunc usum à Christo esse institutum; Imò profanatio est, cum institutione Cœnæ pugnant. Tria in his verbis habet Chemnitius observatu contra Bellarmini responsiones digna. Primò dicit, Augustini præsertim (nota bene) ætate peregrinas opiniones Martyrum memoriis adfingi cœpisse. Non igitur ætatem Ante Augustinianam omninò excludit, neq; sibi metipsum contradicit, ut quidem Bellarminus cavillatur. Et quidquid de Basilio, Nazianzeno, Hieronymo in hac Quæstione audacioribus notat, ad privatas potius Eorum opiniones, & partim ad declamatorias Eorum apostrophas, partim ad nimium contra adversarium in disputando fervorem (ubi non ita difficilem esse ab uno extremo ad aliud lapsum, multumq; vel in defectu vel in excessu peccari constat:) hic referendum est, donec postmodum temporis progressu & Augustini præsertim ætate res hæc incrementa sumit, ac nimia superstitione in Martyres Sanctos plus ultra & justo amplius se extendit, & quod non omninò negari potest, aliqua ex parte Augustinum quoq; ad se pertraxit. Observat quidem secundò Chemnitius & rectè, cœptum fuisse Augustini tempore, nimirum amplius, quam antehac, id quod voce præsertim voluit intelligi, de orationibus, meritis, operationibus & adjumentis Martyrum disputari propter miracula, quæ ad eorum memorias fiebant, verum in medio tunc relictam fuisse opinionem vulgi, tanquam nec veterem, nec certam, id quod manifestum in se mendacium & imposturam continere scribit Bellarminus, ipse mendacissimus impostor non semel hæcenus publicè & quasi in Foro deprehensus, hic etiam apertè Augustino peregrinam adscribens Sententiam, quasi is tanquam rem certam & indubitam adseruerit, non solum Sanctos juvare nos, esseq; nostros intercessores & advocatos, sed etiam eos ut tales esse invocandos, cujus tamen in laudatis ex Augustino testimonio nulla planè mentio est facta, Sancto Patre martyribus preces non nisi generales adscribente. Verum addit insuper Chemnitius & agnoscit tertio, Augustinum, ut de hæc re ambiguum & incertum, nihilominus vulgatis jam & vulgò receptis opinionibus tribuere aliquid cœpisse, ita tamen, ut pleraq; Eius dicta ad Fidei orthodoxæ analogiam reducere sit conatus, ne id docuisse videatur, quod hodiè in Papatu & doceri publicè, & exerceri videmus. Id omninò certum est, Bellarminum nimis liberalem in explicandâ contra Chemnitium Augustini Sententiâ fuisse, scribendo, rem esse Augustino indubitam, quod à Sanctis juventur, qui illos tanquam Intercessores & Advocatos invocant, Exemplis, quæ ibi Doctor Augustus prolixâ seriè recenser, id non demonstrantibus, nullamque omninò hujus rei, id est, religiosæ Sanctorum martyrum invocationis mentionem facientibus.

CAPVT NONVM.

DE

Missis privatis.

Distinctè de iis videri voluit agere Augustinus, statuens eas dici privatas primò ratione loci, quæ celebrentur in privato aliquo Oratorio seu Sacello, & ita dici in comparatione ad eas, quæ in publico celebrentur Templo, adque eas pertinere exemplum, cujus

cujus meminerit Augustinus, scribens, *quendam à suis Presbyteris in rusticâ domo Sacrificium corporis & sanguinis Domini obtulisse*; Secundò *ratione temporis*, in comparatione ad eas, quæ diebus Festis celebrètur, Augustino de sui temporis consuetudine testimonium perhibente, *Christum semel in cruce immolatum omni die in Sacramento populis immolari*. Tertio, *ratione finis*, in comparatione ad eas, quæ nulli adplicentur in particulari, adducto in exemplum Augustini testimonio duplici, quorum prius de Sepulturâ Monicæ matris, postèrius autem de eo agit Sacrificio, quod proximè ad circumstantiam loci declarandam ex opere de *Civitate DEI* fuit commendatum; id quod etiam repetit Bellarminus, ubi *quarto* agit de iis Missis, quæ privatæ etiam dicantur ratione eorum, qui intersunt, in comparatione ad eas, quæ fiant coram populo. *Quintò* ratione loci specialis vel Altarium minorum, in comparatione ad eas, quæ fiant in Altari summo, & solennes dicantur, Augustino ad demonstrationem hujus circumstantiæ nihil omninò conferente, etsi suprà Eum non uno in loco Altarium fecisse mentionem Bellarminus scripserit, debito ibidem exceptus responso. *Sextò* tandem & ultimò ratione communicantis, solius nempe Sacerdotis Missifici, in comparatione ad eas, in quibus etiam populus ad communionem admittitur, agnoscente Bellarmino, de hac præsertim esse controversiam, quam ubi etiam ex consuetudine Veterum pro more conatus est demonstrare, nil tamen nisi conjecturas potuit adferre, ingenuè agnoscens, *nusquam expressè legi oblatum à veteribus Sacrificium sine communionem alicujus vel aliquorum, præter ipsum Sacerdotem*; & inter conjecturas ex Augustino nihil habuit in promptu præter ea duo testimonia, quorum ad tertiam quoque circumstantiam fecit mentionem. Gratulamur autem nobis impensè, quod Bellarminus, tam gloriosus aliàs Antiquitatis orthodoxæ, & perpetui in primis cum Augustino consensus jactator, in hac Controversiâ, quæ inter primas suo habetur merito, & quæ illud exhibet Sacrificium, quod cor hæcenus & palladium est Romani Papatûs, (pro ejus defensione, ut suprà non semel dixi, Missifices tanquam pro atis & focis, quanquam si res intimius consideretur, magis pro his, quàm pro illis, & idèò pro illis, quia quam maximè pro his, solent pugnare:) ut jam de Sacrà non dicam Scripturâ, quæ omni suâ hoc Missæ, in primis privatæ Sacrificium destituit autoritate, è Scriptis Patrum & antiquorum Ecclesiæ Doctorum, qui nimirum hoc nomine & Elogio digni sunt, Augustini in primis, de ejus Sententiâ hic agimus, nullum potuerit laudare testimonium, quod expressam Missæ hujus privatæ, in quâ solus Sacerdos missificus est communicans, faceret mentionem, sed potius vi Veritatis coactus agnoscere debuerit, *nusquam*, vel apud Augustinum vel alios veteres Ecclesiæ Doctores, *oblatum legi Sacrificium sine communionem alicujus vel aliquorum, præter ipsum Sacerdotem*, pro quâ confessione ingenuâ, aureis exarandâ literis iisque majoribus, Evangelici Bellarmino maximas debent gratias, nunquam sufficienter persolvendas, Nimirum multo se sentiunt labore sublevatos respondendi ad loca Patrum, quæ aliàs Bellarminus & aliis in Quæstionibus non parcè, quamvis ut plurimum sine delectu solitus est corradere, hic suam ingenuè agnoscens paupertatem, ubi quam maximè locuples esse debuit. Et notatu omninò dignissimum est, in eâ Quæstione controversâ agi tantum conjecturis, non autem apertis Authorum testimoniis, in quâ tamen ob dissentium Evangelici tanto ubivis hic & ibi exponuntur odio, tanquam superciliosi hujus Sacrificii contemtores, digni, qui & ipsi fiant Sacrificium, in oculis eorum, qui sanguinem sitiunt innocentem, non nisi acceptissimum. Accedit, has etiam conjecturas, quibus Missæ hujus privatæ Sacrificium niti vult Bellarminus, ita comparatas esse, ut & hoc nomen non mereantur, idque omninò ex illis non possit conjici, quod conjiciendum erat, ut jam ex iteratò citatis Augustini testimoniis breviter erit demonstrandum, ubi simul fuerit ostensum, cæteras etiam quinque circumstantias, quarum respectu Missas dici posse privatas putavit Bellarminus, nihil aut perparum ad eam Missæ denominationem conducere, de quâ inter nos est Controversia, imò plerasque eam evertere, etiam ad sensum Bellarmini intellectas. *Prima* sistit locum, videlicet privatum, cujus respectu Missa dicatur privata, provocans ad illud Augustini testimonium, quo aliquis Presbyterorum è suis in domo rusticâ Sacrificium corporis & sanguinis Domini obtulisse memoratur. Non repeto prolixius, quod suprà non semel *Ludovico Vive*, Viro undiquaque Eruditissimo, observante notavi, in hoc capite, ex quo testimonium hoc est desumptum, *multa esse addita velut declarandi gratiâ ab iis, qui omnia magnorum Authorum Scripta spurcis manibus suis contaminabant*; (quæ optimi Commentatoris verba neque à Censoribus Hispanis in Indice prohibitorum & expurgandorum, neque à *Vesofillo* in Advertentiis, neque à *Possevino*

lib. 22. de Civ. DEI. cap. 8.

Epist. 23. ad

Possentino in adparatu, præcipuis in hoc genere Scriptoris, & qui aliàs non pauca in his Commentariis corrigenda & emendanda censuerunt, correctæ & emendatæ non fuisse, præjudicio est, Eos hanc observationem non pro nihilo duxisse, atque hoc caput de impertinenti augmento suspectum habuisse: non hoc, inquam, præprimis jam urgeo, sed hoc tamen noto, non expressè demonstrari ex eo Augustini, si Eius est, testimonio, oblationem Sacrificii, corporis nimirum & sanguinis Dominici, in domo quâdam rusticâ factam à Presbytero, absente tamen Augustino, adeoque nec consentiente, fuisse ita privatam, & quod aliàs dicitur, solitariam, ut non simul præter Presbyterum obferentem alii etiam præsentem fuerint participes facti hujus Sacrificii corporis & sanguinis Dominici. Atque id eò audentius urgeo, quia Bellarminum proximè habuimus iniquè consententem, *nusquam expressè legi oblatum à Veteribus sacrificium sine communione alicujus vel aliquorum, præter ipsum sacerdotem*, quod ex penna adversarii testimonium tam diu valet, quam diu adfirmanti probationem incumberè, inter artis disputatorie peritos receptum manet. Hoc insuper addo, si celebratio Sacramenti Eucharistiæ id eò Missa dicatur privata, quia in loco sit non publico & solemniori, sed privato, recepto hoc Augustini testimonio, tanquam genuino, Evangelicis id non esse adversum, ut potè quibus ignotum non est, & Sacramentum Agni Paichalis, Sacramenti Eucharistiæ typum, in Veteri olim Testamento, non ad loca solemniora, vel Tabernaculum, vel quod sequebatur, Templum, sed domos cujusq; Patris familiæ privatas fuisse destinatum; & Christum hoc quoq; videlicet Sacramentum Eucharistiæ in ejus locum non in Templo aut alio quodam loco solemniori, sed in domo privatâ instituisse, Apostolis etiam hoc, & postmodum Christianis, pro illorum temporum statu, propter gravissimas trium Seculorum persecuciones, observantibus, hocque Sacramentum in locis ut plurimum occultis & adversariæ tyrannidi incognitis ex necessitate celebrantibus, certis nimirum & indubiis, DEI cultum nulli loco ita esse adligatum, ut non ubi vis possit à mente devotâ præstari. Et hæcenus prima loci circumstantia Evangelicis contraria non est. Sed & neq; *secunda* quidquam in se habet, quod aliquam facere possit in hac Quæstione moram, cum eadem ferè temporis, quæ loci ratio sit, & de utroq; idem ferè hic judicari debeat. Quem enim ad modum DEUS sui cultus exhibitionem nulli loco vult prohibitam, ita etiam tempus nullum vult ab eâ exclusum, ut non quovis tempore eam sibi gratam & acceptam esse velit, modo à mente, ut dixi, devota profectam; quamvis aliàs in utroq; Testamento, magis tamen in Veteri, quàm Novo, ad singularem & magis solemnem cultum Sancto Nomini suo debitum, & certum quendam locum, & certum quoq; tempus, additis etiam ex singulari favore, & ad excitandam majorem hujus suæ Voluntatis observationem, promissionibus, destinârit, Gratia tamen regno semper Potentiæ regnum præsupponente, cæterisq; paribus hic non inattentis. Hinc sicut Augustinus de suo tempore scripsit, *Christum semel in Cruce immolatum omni die in Sacramento populis immolari*, vocabulo immolationis de distributione & communicatione activâ hic, ut aliàs etiam intellecto; ita in Ecclesiis Evangelicorum populistoribus ad usum Sacramenti Eucharistiæ non dies solùm Festos, sed & profestos adhiberi, notius est, quàm ut prolixius demonstrari sit opus. *Tertia*, quæ sequitur, circumstantia, finem privatum & singularem respiciens, in hujus Sacramenti usu, (quod Sacrificium propriè dictum non esse, supra fuit demonstratum,) locum habere neque potest, neq; debet, nisi eo sensu, quo quisque fidelis communicans in ipso usu Sacrificii in Cruce exhibiti fructum sibi metipsum in specie, vel individuo potius adplicat, acceptam in Evangelicæ Absolutionis verbo peccatorum remissionem eometipso obsignans & confirmans. Exempla duo, quæ Bellarminus ad demonstrandam hujus circumstantiæ rationem ex Augustino adduxit, hæc non pertinent, id quod patet per ea, quæ ad utrumque in antecedentibus jam sunt observata; nominatim de funere Matris *Monice* actum est paulò ante in capite de *Sacrificio Missæ pro defunctis in Purgatorio degentibus*; de loco autem ex opere de *Civitate DEI*, proximè ad primam loci circumstantiam. Succedit igitur *quarta*, numerum ipsorum communicantium considerans, ad cujus illustrationem Bellarminus eodem testimonio ex opere de *Civitate DEI*, quod hæcenus sæpè occurrit, & potè etiam ulterius occurreret, est usus, quod tamen nobis Evangelicis adeo non adversari, quod præsentem attinet controversiam, jam est ostensum. Insuper, si ob paucitatem communicantium Eucharistiæ Sacramentum Missa dicatur privata, Evangelici de hæc denominatione non movebunt controversiam, à Christo nimirum docti, etiam duorum vel trium fidelium, etiam *Laicorum*, conventum gratiosâ Eius præsentia beati,

beati, ac veram esse *Tertulliani* iudicio Ecclesiam. *Quinta*, quæ Altarium magnitudinem vel parvitatem attendit, omnino nihil ad rem facit, cum hic quidem quantitatis nulla sit efficacia, ac Deus ad hæc talia planè non soleat respicere, æquè acceptum habens Sacrificium in Altari montano ab Eliâ, quàm in Templo Salomonis splendidissimo à Sacerdote summo oblatum, id quod etiam de similibus exemplis iudicandum. Super adhuc est *sexta*, huc quam maxime pertinens circumstantia, de communicatione nimirum solius Sacerdotis Missifici, ob quam missa dicitur non tantum privata, et si publicè fiat, sed etiam *solitaria*, cujus expressam apud Veteres Ecclesiæ Doctores & sic Augustinum quoq; non fieri mentionem, ipse Bellarminus ante, ac latis expressè agnovit, testis Ecclesiæ Veritatis, si unquam, hic rectè luculentissimus; cui non possum non addere è Seculo antecedente *Georgium Rocelium*, sequens testimonium in Viâ, quam Regiâ exhibentem: *Particulares Missule non congruunt cum Institutione Cæna, nec cum traditione Paulinâ, nec merentur Liturgiæ nomen, nec habent robur ex Evangelio, nec ex Ecclesiâ testimonium aut exemplum, nec Sanctorum Patrum (de antiquis loquor) consensionem firmam, nec beatorum Martyrum aut Homologitarum (confessorum) ad stipulationem, nec deniq; Conciliorum veterum æcumenicorum ad probationem ullam; sed nuperis Seculis advenit has vana hominum superstitione & hypocrisis, ignorantia & Pharisæia.* Plura huic similia d. *Gerhardus* noster in *Confessione Catholica*, opere nunquam satis laudato, & hæcenus per DEI gratiam ab adversariæ partis impugnationibus libero, quia verè inexpugnabili, collegit numero satis magno, quibus in *Vindiciis Evangelico-Thomisticis* non ita pridem adnumeratus fuit nuperus Editor Concilii Illiberitani *Gonzales*, & recens Gallorum Historicus *Benjamin Priulus*, ea de novitate & inutilitate Missarum, quæ dicuntur, privataram exhibentes, quæ Evangelicis non nisi gratissima esse possunt.

CAPVT VNDECIMVM ET DVODECIMVM,

De Lingua & Vocis genere in Missâ.

DE illâ quidem ex Augustino nihil habet Bellarminus: qui verò, dum in hujus Questionis breviori tractatione provocat ad ea, quæ de hoc argumento partim in Controversiâ de *Editionibus Bibliorum vulgatis*, partim in Controversiâ de *Ceremoniis Sacramentalibus* scripsit, nos etiam eodem donat Privilegio ad ea provocandi, quæ utrobique sunt, quantum ad Augustini auctoritatem, reposita. Hic tantum ea juvat repetere Augustini verba, quæ ex libro *Ejus de catechizandis rudibus* Juri Canonico inseruit Gratianus, iis etiam additis, quæ recentior Scholiastes ex antecedentibus tanquam illuc pertinentia adscripsit: *Sunt quidam de Scholis usitatissimis Grammaticorum oratorumq; venientes, quos neque inter Idiotas numerare audeas, neque etiam inter illos doctissimos, quorum mens magnarum rerum questionibus est exercitata. His ergo, qui arte loquendi ceteris hominibus excellere videntur, cum veniunt, ut Christiani fiant, hoc amplius, quàm illis illiteratis impartire debemus, quod sedulo admonendi sunt, ut humilitate induti Christianâ discant non contemnere, quos cognoverint morum vitia, quàm verborum amplius devitare, & cordi casto linguam exercit atam nec conferre audeant, quàm præferre etiam consueverant. Et infra: His etiam magis utile est nosse, ita præponendas esse verbis sententias, ut animus corpori præponitur. Ex quo fit, ut ita malle debeant veriores, quàm disertiores audire Sermones, sicut malle debent prudentiores, quàm formosiores amicos habere. Noverint etiam, non esse vocem ad aures DEI, nisi adfectum animi. Ita enim non irridebunt, si aliquos Antistites & Ecclesiæ Ministros forte animadvererint vel cum barbarissimis & solacissimis Deum invocare, vel eadem verba, quæ pronuntiant, non intelligere, perturbatèq; distinguere; non quia hæc minime sunt corrigenda, ut populus ad id, quod intelligit plane, Amen dicat, sed quia pie sunt ab iis toleranda, qui didicerunt, ut sono in Foro, sic voto in Ecclesiâ benedici. Itaq; forensis illa non nunquam bona fortè dictio, nunquam tamen benedictio dici potest. Inter plura, de quo testimonium hoc Augustini monere nos potest, illud ad præsens Institutum ante omnia pertinet, quod de populo Amen dicente observat, nimirum ad id Amen dici debere, quod plane intelligitur, id quod ad usum Sacram. Eucharistiæ etiam referri posse & debere, est indubium. Hinc ingenua iterum Bellarmini confessio hic notanda venit, ibi exhibita, ubi quam maxime contra vulgatas Bibliorum Versiones & Editiones militavit: Meritò S. Paulus mavult, quinq; verba in Sensu suo ad instructionem loqui, quàm decem millia verborum in lingua, scil. peregrina & incognita; quia melior est cohortatio, quæ ab omnibus intelligitur, licet brevissima sit, quàm ea, quæ non intelligitur, etiam si sit longissima. Adplicatio etiam hic fieri potest eorum, quæ idem Bellarminus de Ceremoniis Sacramentorum in genere agens, in specie de matrimonii Sacram. monuit, id singulariter excipi debere statuens,*